

УДК 343.98

Олександр Миколайович Таркан,

аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ ПРИЙНЯТТЯ ПРОПОЗИЦІЇ, ОБІЦЯНКИ АБО ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ ОРГАНУ ПОЛІЦІЇ

Виявлення і досудове розслідування корупційних злочинів традиційно характеризується підвищеною складністю, що пов'язано з обопільною зацікавленістю учасників події у збереженні її в таємниці, високим освітнім та інтелектуальним рівнем підозрюваних, їхніми матеріальними можливостями тощо. Одним із різновидів корупційних злочинів, який характеризується ще більшою складністю для розслідування, є прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою органу поліції. Проблемність розкриття та розслідування такого кримінального правопорушення пояснюється обізнаністю підозрюваних щодо форм і методів слідчої та оперативної роботи, можливістю застосування кваліфікованих способів приховування злочину і протидії його викриттю та процесу доказування. Зазначені обставини свідчать про актуальність наукових досліджень, спрямованих на розроблення та удосконалення методики розслідування цього виду злочинів.

За результатами проведеного нами наукового дослідження проблем протидії прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою органу поліції є можливість сформулювати наступні рекомендації щодо початку досудового розслідування за цією категорією злочинів.

Найбільш типовими джерелами інформації про прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою органу поліції є заяви громадян, повідомлення чи оперативна інформація про підготовку або закінчений факт одержання

неправомірної вигоди поліцейським, а в окремих випадках – інформація, отримана під час досудового розслідування в іншому кримінальному провадженні. Ці джерела визначають типові слідчі ситуації початку кримінального провадження.

Кожна заява чи повідомлення про неправомірну вигоду щодо поліцейського має бути перевірена з точки зору її достовірності. До початку досудового розслідування можливості такої перевірки є обмеженими лише здійсненням непроцесуальних дій, а отримані в ході цих дій відомості в майбутньому самі по собі не можуть вважатись доказами у кримінальному провадженні. Тут основним завданням є підтвердження особистості заявника, правдивості викладу ним обставин події, джерел та сутності отриманої інформації з метою недопущення початку досудового розслідування за завідомо неправдивим повідомленням. Завдяки цьому вдається намітити напрями першочергових слідчих і негласних слідчих (розшукових) дій, які проводяться відразу після внесення інформації про кримінальне правопорушення до ЄРДР.

Здійснення слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій на початку кримінального провадження про прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою органу поліції вимагає, з одного боку, суворого дотримання режиму конспірації для недопущення передчасного витoku інформації про виявлення кримінального правопорушення, а з іншого – чіткого дотримання законності та недопущення тактичних помилок і процесуальних порушень в умовах дій в обмежені часові рамки.

Перелік першочергових слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) та інших дій і послідовність їх проведення визначається ситуацією, що склалась на даному етапі. Найбільш типовими діями, що проводяться з метою якісного початку досудового розслідування є: а) прийняття заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення із уважним вивченням обставин, які надає заявник; б) попередження його про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення про злочин; в) своєчасне та повне внесення інформації до ЄРДР з обґрунтованою попередньою кваліфікацією діяння за відповідною частиною ст. 368 КК України; г) планування та проведення комплексу негласних слідчих (розшукових) дій, спрямованих на фіксування обставин

прийняття неправомірної вигоди; організація тактичної операції щодо затримання учасників події «на гарячому».

Найбільш типовими помилками та процесуальними порушеннями, які мають місце на початку досудового розслідування за фактами прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою органу поліції є: а) прийняття неправдивої заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення, з якої не вбачається підстав щодо причетності певної особи до протиправних дій, і, відповідно, необґрунтований початок досудового розслідування; б) здійснення процесуальних дій раніше, ніж було внесено інформацію про кримінальне правопорушення до ЄРДР; в) необґрунтована попередня кваліфікація діяння як тяжкого чи особливо тяжкого злочину з метою можливості провести негласні слідчі (розшукові) дії; г) допущення дій, які розцінюються як провокація злочину, з боку надавача неправомірної вигоди; д) ігнорування вимоги закону щодо звернення до слідчого судді за клопотанням прокурора для забезпечення можливості використати під час розслідування інформації, яка отримана в ході негласних слідчих (розшукових) дій, що проводились в іншому кримінальному провадженні.

Дотримання вищевказаних рекомендацій і запобігання відповідних помилок є запорукою не тільки успішного початку кримінального провадження за досліджуваною категорією злочинів, а і доведення досудового розслідування до логічного завершення і успіху в доказуванні на судових стадіях кримінального процесу.

Одержано 23.04.2020

